

## **УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ ВНЗ В СУЧАСНИХ УМОВАХ ФУНКЦІОНУВАННЯ**

Складність, динамічність та непередбачуваність процесів, які відбуваються у ринковому середовищі, неоднозначний вплив зовнішнього середовища обумовлюють необхідність визначення особливостей управління фінансово-економічною безпекою (ФЕБ) в системі управління суб'єктами господарювання.

Економічна безпека навчального закладу – це функціонування економічної системи вищого навчального закладу (ВНЗ) в межах діючого законодавства, що забезпечує його незалежність, цілісність та стійкий розвиток як соціально-ринкової системи, а також його захищеність від дії зовнішніх та внутрішніх загроз [1, с. 35].

Економічна безпека ВНЗ проявляється в його здатності адекватно реагувати на загрози та порушення стабільності й рівноваги системи освіти, протиставляти цим загрозам своєчасну та ефективну модернізацію (реорганізацію, розвиток, інновації) структури та функціонування самої цієї системи.

Фінансово-економічна безпека ВНЗ зводиться до можливості реалізації його цілей та завдань. Йдеться про необхідні умови життєдіяльності (функціонування) та можливості реалізації найважливіших потреб суспільства (як поза межами навчального закладу, так і всередині нього).

Управління фінансово-економічною безпекою ВНЗ повинно бути засновано на принципах інноваційного розвитку. Саме інноваційний розвиток адаптований до змін внутрішніх та зовнішніх чинників економічної системи, пов'язаний з її здатністю зберігати динамічну рівновагу, успішно реагувати через застосування політичних, правових та інших механізмів на мінливі умови, в тому числі ефективно долати кризові явища.

Виявлення чинників ризику, небезпек та загроз – одне з найважливіших завдань забезпечення фінансово-економічної безпеки в сфері освіти [2].

ВНЗ слід розглядати не як статичний господарюючий суб'єкт, а як організацію, що динамічно розвивається, в умовах постійно змінного зовнішнього середовища [3].

Виходячи з цього потенційні загрози фінансово-економічній безпеці ВНЗ слід розглядати та аналізувати в межах двох основних груп:

- 1) потенційні загрози, що викликані змінами зовнішнього середовища функціонування ВНЗ в умовах статичності розвитку освітнього закладу;
- 2) потенційні загрози, що викликані розвитком ВНЗ та його переходом на новий щабель розвитку.

Недотримання першого положення тягне за собою загрозу втрати акредитації і, як наслідок, статусу освітнього закладу.

Недотримання другої властивості створює небезпеку втрати конкурентоспроможності, а отже і економічної можливості забезпечення фінансово-економічної безпеки.

Для підтвердження та підвищення конкурентоспроможності ВНЗ необхідна додаткова іммобілізація фінансових резервів задля залучення висококваліфікованого професорсько-викладацького складу, підвищення кваліфікації співробітників, удосконалення матеріально-технічної бази, що знижує рівень фінансової стійкості і, відповідно, фінансово-економічної безпеки освітнього закладу. Тому, з цієї точки зору, підвищення конкурентоспроможності та покращення фінансового стану є різнонаправленими (конфліктними) цілями розвитку ВНЗ. Дуже часто зустрічається ситуація, коли підприємства з високим рівнем ринкової ефективності працюють на межі фінансового ризику з низьким рівнем фінансово-економічної безпеки; і навпаки, компанії зі стабільними показниками економічної фінансово-економічної безпеки мають порівняно низьку конкурентоздатність [3].

Для діяльності ВНЗ потрібні відповідні кошти, так само вони потрібні для запобігання, послаблення або захисту від загроз діяльності ВНЗ. Отже, для дотримання належного рівня фінансово-економічної безпеки бюджет ВНЗ має, як мінімум, дорівнювати сумі коштів на ведення основної діяльності і на захист

від загроз цій діяльності. Якщо бюджет менший, то є підстави говорити про послаблення рівня фінансово-економічної безпеки ВНЗ. Таким чином, оцінювати фінансово-економічну безпеку ВНЗ можна за результатами порівняння величин його планового та наявного бюджетів. Величину дефіциту бюджету ВНЗ (у відсотках до планової величини) можна вважати показником його фінансово-економічної безпеки. Зі зростанням дефіциту бюджету, можна стверджувати, знижується рівень фінансово-економічної безпеки ВНЗ.

Додаткові фінансові ресурси, що отримує ВНЗ, є фактором посилення його фінансово-економічної безпеки як з точки зору можливості їх спрямування безпосередньо на потреби системи економічної безпеки ВНЗ, так і з позиції їх використання в освітньому процесі та закріплення позиції ВНЗ на ринку освітніх послуг.

Підводячи підсумки варто зазначити, що однією з проблем, що потребує вирішення у сфері управління фінансово-економічною безпекою ВНЗ в сучасних умовах функціонування є якісне формування фінансових потоків на всіх етапах здійснення освітньої діяльності. Нині ця проблема набирає суттєво іншого значення у зв'язку з тим, що економіка країни переходить в іншу площину – вона все більше перетворюється на інноваційну. Звичайно, це змінює і потребує модернізації (скоріш навіть докорінного перетворення) всієї системи фінансування освітніх закладів.

#### Список використаних джерел:

1. Водянова В. В. Экономическая безопасность. Системное представление. М.: ГУУ, 2010. 177 с.
2. Загородняя А.А. Совершенствование управления конкурентоспособностью и эффективностью деятельности ВУЗа // Проблемы современной экономики. 2005. № 3.
3. Кузьминов Я. И. Проблемы отечественного образования / Конкурентоспособность и модернизация экономики. Кн. 2. М.: ГУ ВШЭ, 2004. С. 113—115.